

جزوه تجارت الکترونیک

جلسه اول:

آنچه تجارت الکترونیک به آن می پردازد:

در ابتدا وقتی حکومت ها ایجاد شدند ابتدا NG (None GOVERNMENT) بودند یعنی هیچ حکومتی بر کشور ها وجود نداشت بعد OG (ORAL GOVERNMENT) آمد که به صورت امپراتوری و پادشاه بود.

بعد رسیدیم به PG (PAPER GOVERNMENT) که قوانین مکتوب است و دولت قوانین را می نویسد و اجرا می شود .

و حال رسیدیم به EG (ELECTRONIC GOVERNMENT) که به آن دولت های الکترونیکی می گویند که به صورت الکترونیکی و در بستر و زیر ساخت کارهایشان را انجام می دهند .

و MG (MOBILE GOVERNMENT) که به آن دولت های الکترونیکی می گویند . مثل استفاده از ATM ها . و UG (YOUR GOVERNMENT) که هر شخص به مثابه نماینده حاکمیت پیش خودشان است و خود دولت هست که تصمیم می گیرد

چگونه قرارداد را تنظیم کند و دولت ها در حال حاضر در حال رفتن به این سمت هستند.

که NG را در جهان کنونی نداریم و OG را هم اکنون داریم مثل عربستان که تا حدی و در مرحله گذار است .

EG مثل کشورهای اروپایی

PG که کشورهای مثل ایران و افغانستان در مرحله گذار بین این مرحله و مرحله EG هستند .

MG که مهد آن در آمریکا است.

UG که در کشور تایوان این گونه است . همه چیز و هرکاری که می خواهی انجام دهی الکترونیکی است .

بحث بعدی : آن چیزی که صحیح است کلمه حقوق تجارت الکترونیکی است :

منظور از تجارت الکترونیک ، تجارت ابزار الکترونیک است مثل خازن، مقاومت و غیره

و منظور از تجارت الکترونیکی، بر مبنای ابزارهای الکترونیکی تجارتي صورت می گیرد.

فضای مجازی یا فضای سایبری در حقوق تجارت الکترونیک؟
آیا حقوق تجارت الکترونیکی موقوف به فضای سایبر است؟ خیر
در فضای مجازی یا همان VISUAL SPACE مبحثی که مربوط به ما می شود بحث
سایبر می باشد. اما این بدین معنا نمی باشد که فضای سایبر تجارت الکترونیک را
بطور کامل پوشش می دهد زیرا تجارت الکترونیک ما با تلفن و فکس هم کامل می
شود. مثلاً " در بورس خرید و فروش با تلکس صورت می پذیرد. چیزی که ما می
خواهیم به آن بپردازیم تجارت الکترونیک بر فضای سایبری می باشد.

چرا فضای مجازی در برگزیده بحث ما نیست ؟ چون فضای مجازی شامل
سیستم امواج رادیویی، ماهواره ایی و غیره می شود و بحث ما فقط با فضای
سایبری یعنی فضای مجازی در مقدار اینترنت می باشد

هر آن چیزی که در اینترنت به عنوان کالا و خدمات ارائه ، توزیع ، فروش و مورد
خرید قرار بگیرد و هم چنین جزء زنجیره تامین کالا و امور لجستیکی باشد در
فضای سایبر با حقوق تجارت الکترونیک سروکار دارد.

در یک نگاه کلی تجارت الکترونیکی زیرمجموعه تجارت است و رشته تجارت بین الملل جز لاینفک این نوع کسب و کار به شمار می رود. لذا در یک جمله باید گفت حقوق تجارت الکترونیکی نیازمند بسترهای مناسب اقتصادی، فنی، مخابراتی، حقوقی و فرهنگی می باشد.

Cyber space (CP) : به قسمتی از فضای مجازی گفته می شود که بر اساس پروتوکل های مخابراتی و ارتباطی TCP-IP یا GCM اقدام به تبادل اطلاعات می نمایم .

آیا منظور از تجارت الکترونیک همین خریداری کردن وسایل از طریق اینترنت است ، یا سبقه تاریخی داشته ؟ بله تلکس ، فکس و تلفن و موریس و تلگراف ابزارهایی بودند که در گذر زمان استفاده می شدند .

پس حقوق تجارت الکترونیکی حقوقی است که به انواع و اقسام تجارت های مبتنی بر ابزارهای الکترونیکی می پردازد.

مبحث بعدی: آن چیزی که مهم و مورد توجه است و بحثی که وجود دارد، در خصوص ارتباط بین بایع و مشتری است و تبادل پول است که به آن جواز پیمان یا licence agreement می گویند .

به طور کلی برای استفاده از خدمات اینترنتی باید نرم نصب شود و یا از سایت بازیابی REGISTER استفاده گردد.

مراحل نصب نرم افزار عبارتند از :

الف-کپی اطلاعات نرم افزار که :

۱-مشخص گردد کجا نصب شود.

۲-حداقل فضا برای نصب نرم افزار پیش بینی گردد.

۳-پذیرفتن قراردادی که برای استفاده از نرم افزار استفاده می شود که به آن قرارداد " جواز پیمان " گفته می شود.

اسناد یا رسمی است یا عادی، که سند رسمی ، سندی است که طی تشریفات قانونی و توسط مامور دولت انجام و تنظیم شود که جواز پیمان در واقع یک سند و قراردادی عادی است که روش استفاده از نرم افزار یا خدمات اینترنتی را تحت

شرایط خاص بیان می دارد و به مسائلی همچون تکثیر اشاره می نماید. که در حوزه EG ایجاد شد.

چه چیزهایی در جواز پیمان درج می شود؟

روش استفاده و تکثیر از نرم افزار یا خدمت شرح داده می شود.

جواز پیمان به کاربر یا کاربران ، جواز استفاده از خدمت الکترونیکی را فقط مطابق با آنچه که در آن قرارداد آمده است خواهد داد . عدول از شرایط مذکور در جواز پیمان موجب ضمان خواهد شد . بدین معنی از نرم افزار باید در چهارچوب خاص خودش استفاده شود و چنانچه نقص قرارداد صرت گیرد ، توصیه کننده از شما شکایت نمی کند ولی چنانچه شما دچار مشکل شوید در برابر شما مسئولیت بر عهده نمی گیرد و غرامت دهی صورت نمی پذیرد . به طور خلاصه می توان گفت جواز پیمان قراردادی است که مطابق با ماده ۱۰ قانون مدنی تهیه و مورد توافق طرفین قرار می گیرد .

حال سوالی در اینجا مطرح می شود و آن اینکه، به عنوان مثال ، بعد از اینکه تیک را زدیم و رفتیم به درگاه مثلاً آن بانک که پرداخت باید در آن صورت گیرد (مثلاً بانک سامان) ، حالا در اینجا چه قانونی بر این موضوع حاکم است ؟

این قوانین در ۲ حوزه داخلی و بین المللی قابل بررسی است که به طور مثال در حوزه قوانین داخلی به قوانینی چون قانون مدنی ، قانون مسئولیت مدنی ، قانون ثبت ، قانون جرایم رایانه ای ، قانون تجارت ، قانون مجازات اسلامی ، قانون تجارت الکترونیکی ، قانون حمایت از پدید آوردندگان آثار ادبی و هنری ، قانون آزادی اطلاعات، همچنین آئین نامه های اجرایی ماده ۳۲ قانون تجارت الکترونیکی و تصویب نامه هیات وزیران در خصوص برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیکی ، اشاره می نماید .

در خصوص قوانین بین المللی حاکم بر جواز پیمان بنابر استراتژی تولید کننده ، توزیع کننده و یا ارایه دهنده خدمت در ناحیه جغرافیایی مورد نظر می توان از قوانین متعدد و مختلف بین المللی سود جست. به طور مثال قوانینی همچون GNU گنو ، CREATIVE COMMENCE ، حقوق مرتبط با COPY RIGHT (حق تکثیر

انحصاری)، COPY LEFT (حق تکثیر غیر انحصاری)، قانون آن سیترال ، GPL یا LGPL و نظایر آن را می توان مورد استفاده قرار داد.

جلسه دوم

مبحث بعدی : تائید کننده اطلاعات و ثبت نرم افزارها و سامانه ها :

در هر کشوری جهت تائید صحت اطلاعات محصولات نرم افزاری و خدمات تحت فضای مجازی ، ارگانها و نهادهای دولتی و خصوصی ایجاد شده اند که صحت عملکرد نرم افزار و یا سایتها را تایید می کنند. لذا تولیدکننده خدمات و یا محصول جهت اطمینان بخشی به جامعه هدف خود، همواره سعی در اخذ این گونه مجوزها را دارد . در ایران سازمانهای مربوطه عبارتند از: شورای عالی انورماتیک، وزارت ارشاد ،وزارت بازرگانی ، اداره ساماندهی بنیاد ملی بازی های رایانه ای.

تایید صحت عملکرد نرم افزار یا خدمات تحت فضای مجازی به ۲ دسته ،سیستم ها و سامانه ها تقسیم می شود.

تفاوت سیستم و سامانه: سامانه ورودی، اطلاعات را گرفته، پردازش نموده، با بانک های اطلاعاتی تطابق داده و در حین انجام، داده ها را تبدیل به اطلاعات نموده و اطلاعات را به عنوان محصولات نهایی به ما تحویل می دهد.

در سیستم ممکن است داده خام نداشته باشیم و یا داده خام را پردازش نماید ولی اعتبارسنجی نداشته باشد. معمولاً سامانه ها دارای بانک اطلاعاتی بوده و اعتبارسنجی نیز دارد.

پس آن چیزی که در جواز پیمان جز ارکان اصلی است تایید کننده اطلاعات است و در هر کشوری یک نهاد اهم از خصوصی یا عمومی وجود دارد که اطلاعات ارایه شده در خصوص انعقاد قراردادهای جواز پیمان را مورد تائید یا صحت سنجی قرار می دهد .

مرکز توسعه تجارت الکترونیکی ایران e است که تائید کند که مثلاً این فروشگاه اینترنتی کالا دارد و یا صحت و موجودیت دارد یا خیر که با علامت بالا بر بالای آن فروشگاه نمایش داده می شود مثل دیجی کالا. و وقتی فروش آن جنس را **علامت تیک** می زنیم ، در اینجا عمل ما همان جواز پیمان است . مرکز توسعه

تجارت الکترونیک است که آن فروشگاه را تأیید می کند و زیر نظر وزارت صنعت است .

بعضی اوقات در حوزه نرم افزارها ارگان های دیگری جهت تأیید وجود دارد مثل همان کلمه NEXT که می زنیم و این همان جواز پیمان است. مثلاً در ایران شورای عالی انفورماتیک ، گواهی فنی تأیید نرم افزار می دهد و وقتی آن گواهی را آن شخص درخواست کننده گرفت باید از وزارت ارشاد گواهی نشر بگیرد.

یک نهاد دیگری که تأیید کننده اطلاعات است بنیاد ملی بازی های رایانه ای است که که مثلاً بررسی می کند که آیا آن بازی که برای فلان رنج سنی تهیه شده مورد تأیید هست یا خیر و محدوده سنی را تأیید می کنند .

ب) به نهاد دیگری به نام نهاد ثبت کننده اطلاعات و پایگاه های داده و یا نرم افزارهای ارایه شده می پردازیم .

حال بعد از اینکه مجوزات تأیید را گرفتیم ، برای اینکه بخواهیم در بازار پخش و گسترش دهیم ، باید اطلاعات را ثبت کنیم . مالکیت فکری ما را مورد حفاظت قرار می دهند و در خصوص ایده اولیه و برنامه نویسی های انجام شده ، طراحی ها ، نوع

عملکرد ، نحوه توزیع و نشر همه را ثبت می کند و در هر کشوری عمل ثبت به شیوه خاصی است و اعلان آن به روش های مختلفی صورت می گیرد.

یک نهادی به نام وزارت ارشاد در معاونت رسانه های دیجیتال کار ثبت را انجام می دهند با عمل ثبت، کالا ایجاد می شود . تا حمایت های خاص قانونی در سطح داخلی و یا بین المللی برای آن خدمت یا کالا ایجاد می گردد و iran code هم یکی دیگر از نهادهای ثبتی بوده است و هم اکنون GSF است .

بعد از ثبت در داخل کشور سپس در PCT ثبت می شود و اختراع جهانی می شود . و در حوزه خارجی نیز باید بر اساس پروتکل ها مادرید و کنوانسیون پاریس ثبت کند .

نتیجتاً ما به این دلیل اقدام به ثبت آثار می کنیم ، تا آن کالا حمایت های داخلی و بین المللی را کسب کند .

پس مزایای ثبت:

۱- عدم استفاده دیگران از آن به نام خود.

۲- استفاده از امکانات و حقوق مربوط به آن.

۳- عدم استفاده برخی از گروه‌های خاص مثلاً گروه‌های سنی.

پس به طور کلی بعد از ثبت می‌توان نرم افزار و یا خدمات را تجاری نمود و مادامی که ثبت نشده باشد دارای هویت تجاری نخواهد بود.

ما در حوزه تجارت الکترونیکی چند شاخه داریم مثل E banking ها یا E shopping ما در بدین معنی که درگاه‌های بانکی را بانک موقعی موظف است به آن فروشگاه اینترنتی اعطا کند که آن E banking ها یا E shopping از حوزه تجارت الکترونیکی دارای مجوز باشند. البته اخیراً چندین ماه است که اصناف فروشگاه‌های الکترونیکی تشکیل شده و دلیل کسب مجوز از اصناف به ۲ علت است :

۱- تا مالیات را کامل پرداخت کنند.

۲- ثبت برند شود.

ثبت برند در حوزه فروشگاه‌های الکترونیکی رابطه تنگاتنگی با نام دامنه آن سایت دارد .

مبحث بعدی:

Domain name ، دامنه ها:

دامین Domain : مجموعه ای از حروف و یا اعداد (یعنی علامت و غیره در آن نیست) که IP یک ذخیره کننده اطلاعات را جهت نمایش دادن اطلاعات به افراد و کامپیوتر های خانگی را مهیا می کند . این نشانی باعث می شود تا سیستم ها بتواند اطلاعات وب سایت ها را به نمایش در آورند . ارتباط بین یک Domain و فضای اطلاعاتی (hosting) توسط DNS برقرار می گردد . مثل nanakar

DNS : پل ارتباطی نام دامنه با فضا است . مثلاً وقتی nanakar را می زنیم در اینترنت اکسپلورر (browser) یک سری اعداد با نام hosting و به این فرآیند DNS می گویند . مثل : internet explorer ,firefox ,browser

دامنه ها دارای سطوح ملی و بین المللی هستند . سطح ملی دامنه های ایران IR است و در ایران مرکز فیزیک نظری متولی این کار است . مثلاً وقتی دادگاه می خواهد که آن سایت IR صحت دارد یا خیر باید از فیزیک نظری استعلام کند .

پس برای استعلام در خصوص اشخاص حقوقی از مرکز فیزیک نظری کمک می گیرند و برای اشخاص حقیقی از طریق کارت ملی است .

قانون ثبت علائم تجاری از نام سایت افراد حمایت می کند مثلاً اگر کسی fatemi.com را ثبت کند و اطلاعاتی را از این طریق بدهد کسی نمی تواند شخص دیگری با fatemi. IR را ایجاد کند و سازمان ثبت علائم تجاری از آن شخص حمایت می کند .

پس وجود دامنه ها و نام تجاری از لحاظ حقوقی اهمیت پیدا می کند و دامین domain در ایران تابع در ضمن قوانین ثبت علائم تجاری است.
(در ضمن آن IR را EEEE که در آمریکا است برای ایران تعیین کرده)

مبحث بعدی :

عناوین licence agreement :

قانون به دو حوزه داخلی و بین المللی در حوزه اینکاورز incovrnce (تجارت الکترونیک) تقسیم می شود .

بیمه الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی – خرید الکترونیکی – بازاریابی الکترونیکی
– بازاریابی الکترونیکی و هر حوزه اینترنتی دیگر.

به علت اینکه مرزهای جغرافیایی قابلیت احصا ندارند و با درون و برون مرزهای سیاسی در تعامل سازنده یا نیمه سازنده است، لذا قوانین داخلی و بین المللی همزمان بودن حاکم است.

اینها منابع قوانین بین المللی مربوطه حوزه تجارت الکترونیک هستند .

لذا با توجه به قوانین داخلی و خارجی مربوط به حوزه تجارت الکترونیک موجود (که در مباحث قبلی در مورد منابع آن قوانین صحبت شد.) ۱۵ عنوان قراردادی را می توان در یک جواز پیمان در نظر گرفت که وجود این ۱۵ عنوان هرچند به صورت پیشنهادی است ولی در تمام جواز پیمان ها موجود ، مخصوصاً در قراردادهای ارایه خدمات ، فروش کالا ، تولید و طراحی مورد استفاده قرار گیرد.

۱-جواز پیمان یا LICENCE AGREEMENT: قراردادی است که در موقع گرفتن کالا یا خرید کالا با ارایه دهنده منعقد می کنند نه قرارداد حقیقی یا حقوقی با فرض خاص . مثلاً ماشین را از طریق قرارداد در ایمیل با او می بندیم.

بدین معنی است که با آن درگاه الکترونیکی که می خواهیم پول را بپردازیم ، قرارداد الکترونیکی می بندیم .

عناصر قراردادهای الکترونیکی :

۱- معرفی : ارایه دهنده خدمات به معرفی کامل خدمت ، کالا و محصول خود در این قسمت می پردازد، به گونه ای که منتفع از این خدمات از حداقل زیر ساخت های مورد نیاز مطلع گردد . ضمناً در این بخش به معرفی طراحان ، برنامه نویسان ، صاحبان فناوری اشاره خواهد شد . در این بخش می فهمیم که با چه شخصیتی طرف هستیم و حداقل امکاناتی که باید تهیه کنیم چیست چون اگر آن شرایط را رعایت نکنیم دیگر آن درگاه در صورت بروز اتفاق به ما خسارت پرداخت نخواهد کرد . مثلاً در قسمت جواز پیمان گفته باید با ویندوز فلان و با سرعت فلان وارد آن درگاه شویم و اگر رعایت نکنیم و در این صورت خسارتی به ما وارد شد و ما آن شرایط را رعایت نکرده باشیم ، نمی توانیم خسارت بگیریم.

۲- بازخورد feed back : به این معناست که کاربر در صورت ملاحظه یک خطای محاسباتی و یا عملکردی در سامانه و یا نرم افزار مورد استفاده می بایست موضوع را به صاحب و مالک ابتدایی (تولیدکننده یا توزیع کننده و یا ارائه کننده خدمت) اطلاع دهد و یا در صورتی که جهت بهبود سیستم یا خدمات ، پیشنهادی داریم ، آن را مطرح نمائیم .

چه فایده برای شما دارد؟ اگر فرآیند یا مشکلی پیش آمد و ما بازخورد را اطلاع دادیم ، آن تولید کننده مکلف به رفع مشکل است و اگر آن را رفع نکرد و من مجدداً با مشکل مواجه شدم ،آن فرد مکلف به پرداخت خسارت است.

یک قسمت دیگر از feed back پیشنهاد است ، بدین معنی که اگر پولی در قبال خرید یک نرم افزار پرداخت کردیم و اگر ضعفی در عملکرد به وجود آید و اگر ما پیشنهاد رفع آن عیب را دهیم، مکلف است که آن را برطرف کند ،به عنوان خدمات پس از فروش . مثلاً اگر یک سیستمی از لحاظ عملکردی با یک نرم افزار مشابه آن ضعیف تر است و نیاز به ارتقاء دارد که در این صورت به عنوان ضعف عملکرد باید پیشنهاد دهیم و اگر رفع نکرد ،می توان خسارت گرفت .

۳- گواهی ها : بدون تردید نرم افزار مربوطه سیستم و یا سامانه مورد نظر گواهی های مربوطه موخوزه را به استحضار مصرف کننده می رساند . این گواهی شامل اسنادی چون حق مالکیت معنوی ، تاییده های فنی، امنیتی، حقوقی ،حقوق انحصاری می گردد که می بایست حتماً در آن شماره مجوز مورد نظر نیز درج گردد تا کاربر بتواند از وزارت ارشاد و بنیاد ملی بازی های رایانه ای استعلام کند و یا اگر واجد اختراعی است آیا در ثبت اختراعات ثبت کرده است یا خیر . پس

درمورد وجود و یا عدم وجود آن مجوز از آن ارگان می توان از آن ارگان ها استعلام کرد. فلذا اگر بعداً هم مشکلی پیش آمد دادگاه می تواند از مرجع مربوطه استعلام کند .

۴- اجاره و انتقال حقوق : گاه پیش می آید که اثر یا محصول شده از جانب تولیدکننده ،ارایه دهنده خدمت به شخص ثالثی منتقل گردد ،در این بخش به حقوق و تکالیف بعد از اجاره و انتقال اشاره خواهد شد .

۵- انتقال معنوی برنامه : (اطلاعات و محتوای ایجاد شده) ، ما در هر سامانه و یا هر سیستم و نرم افزار دو نوع محتوا داریم :

۱- محتوای اصلی آن سیستم سامانه

۲- محتوای ایجادی content generator

انتقال محتوی برنامه در جواز پیمان : در این قسمت به این نکته اشاره می شود که مصرف کننده و یا گیرنده خدمات حق انتقال محتوای اصیل را نداشته و یا فقط در شرایط محدودی قادر به انجام این عمل است و همچنین در این بخش ذکر می گردد که محتوی ایجادی قابلیت انتقال تحت چه شرایطی را داراست .

مثلاً در یک درگاه الکترونیکی ، آن درگاه دارای یک شکل و قالب و دیزاین خاص و مخصوص به خودش است که من نمی توانیم آن را در سایت خودم و برای خودم استفاده کنم ،مگر اینکه لوگوی آن درگاه الکترونیکی یا آن بانک را در سایت خودم درج کنم ولی با اسم خود آن بانک.

ولی محتوی ایجادى به این معنی است که :

در محتوی اصیل ، مالک ارایه دهنده است ولی در محتوای ایجادى مالک مصرف کننده است . مثلاً اگر من یک مطلبی را در یک نرم افزارى ایجاد کرده ام، تحت قالبی که آن برنامه ذکر کرده ایجاد می کنم ، مثلاً یک نرم افزار را طراحی می کنیم که در این برنامه باز می کند، ولی در برنامه دیگری باز نمی کند و در اینجا خودم مسئول هستم چون قبلاً accept(پذیرش) را در شرایط جواز پیمان خوانده بودم و تیک زده بودم و در اینجا اگر در یک نرم افزار دیگر ،آن برنامه باز نشد، خود من ضرر خواهم کرد .

۶- انتقال برنامه به محل دیگر: (تابع شرایطی است)

در این بخش به این توجه می شود که نرم افزار، سیستم ، سامانه ، خدمت و هرچیز دیگر و غیره به چه روشی قابل انتقال به یک محل و یا سیستم جدید است . برخی از سیستم ها و برنامه ها غیر قابل انتقال و اصطلاحاً یک بار نصب ، و برخی دیگر نیز چند بار نصب و عده ای نیز بدون محدودیت انتقال می باشند. این موضوع ارتباط تنگاتنگی با موضوع جواز پیمان یا licence agreement دارد.

مثلاً این برنامه را می خرم و فقط در یک سیستم نصب کنیم و یک برنامه دیگر را در چند تا سیستم می توانیم نصب کنم .

۷- طریقه توزیع نرم افزار یا طریقه اولیه خدمات : در بخش توزیع نرم افزار و یا ارائه خدمت به این مهم تذکر داده می شود که طریقه ابتیاع و استفاده از محصول یا خدمت از چه طرق مشروع (قانونی) است . در صورت استفاده از سیستم ها و سامانه ها یا نرم افزارها به غیر از طرق یاد شده در این بند، شرکت ارائه دهنده خدمت یا محصول تعهدی به ارائه خدمات پشتیبانی و یا احیاً جبران خسارت ندارند. مثلاً می روم در سامانه الکترونیکی بانک ملی و آن درگاه می گوید که تو باید از طریق موبایل یا تبلت از این نرم افزار استفاده کنی و اگر غیر از این باشد

من دیگر به تو خدمات پشتیبانی نمی دهم ولی باید رمز خودت را حفظ کنی و اگر حفظ نکنی من درگاه بانک ملی مقصر نیستم . اگر نرم افزار یا خدمت از طریقی غیر از طرق مشروع (قانونی) به دست آمده باشد هرچند مصرف کننده بندی از جواز پیمان را نقض کرده باشد ، اما به صورت استثناء می بایست متعهد به دیگر تعهدات خود باشد . به این معنی که ،مثلاً اگر به طرقی غیر از طرقی که من تعیین کردم از آن نرم افزار استفاده کردی به آن به یک شرط عمل نکرده ای ، ولی مابقی شرایط به قوت خود پابرجاست .

جلسه چهارم :

۸- مالکیت نرم افزار : در این بخش تولید کننده بیان می دارد که مالکیت معنوی و ایده پردازی از آن کیست و از چه فن آوری هایی جهت تولید نرم افزار استفاده شده است . همچنین در خصوص مالکیت مادی نیز سخن به میان خواهد آمد .

برای طراحی نرم افزار : اول طراحی نمایه است بعد زبان برنامه نویسی در آن و یا تکنولوژی و یا لوگوها و برندهایی که در آن استفاده شده باشد و یک شخص در

آن سرمایه گذاری کرده باشد و یا دارای پتنت است ، یعنی ثبت اختراعی کرده باشد .

پس در مالکیت نرم افزار می آیند مالکیت ها را به تفکیک بیان و مشخص می کنند ، مثلاً تکنولوژی متعلق به جیسون بود و سرمایه گذار شرکت سان |آمریکا بوده و زبان برنامه ما php و یا net یا Asp بوده. پس برای مالکیت نرم افزار باید حقوق مادی و معنوی آن را رعایت کرد چون تحت موارد و جوازهای بالا، آن برنامه و نرم افزار تعریف شده. مثلاً در licence agreement آمده که که فلان تکنولوژی در ایران جواب نمی دهند و اگر ما از آن استفاده کنیم و سیستم بالا نیاید و یا سیستم را خراب کند نمی توان از آن شرکت غرامت گرفت چون در licence agreement آمده بود که این برنامه برای فلان کشورها جواب نمی دهد .

۹- مهندسی معکوس : آیا مهندسی معکوس قابلیت اجرا در licence agreement را دارد یا خیر ؟

از مهمترین و مختصرترین اجزای جواز پیمان است. در این بخش تولید کننده توزیع کننده و یا ارایه دهنده خدمت بیان می کند که انجام عمل مهندسی معکوس نقض عمده قرارداد است هر چند که مهندسی معکوس یک روش و دانش جهت

جهت باز تولید محصول و خدمات است اما انجام این عمل برای رسیدن به محصول اولیه نوعی تقلب است . از طرفی باید بیان نمود، انجام مهندسی معکوس به صورت آزمایشگاهی جهت دسترسی به فناوری بلامانع است .

مثلاً ، یک برنامه ای به نام Microsoft office می خریم که می توانیم با آن پرینت و تایپ و غیره انجام داد سپس یک محصول جدیدی به وجود آمد به نام زر نگار که ایران آن را ایجاد کرد که بعد از آن office 98 آمد و آ زرنگار کلاً از بین رفت (یعنی زرنگار آمد مهندسی معکوس روی office انجام داد) .

پس مهندسی معکوس در عمل به درد نمی خورد ولی محیط آزمایشگاهی یک روش است ، پس مهندسی معکوس به معنی تقلیدی از آن برنامه است .

۱۰- کپی یا استفاده جزئی از نرم افزار :

در این بخش که شباهتهایی به استفاده از محتوی نرم افزار دارد، تولید کننده چارچوبی را برای کپی کردن برنامه و یا استفاده جزئی در بخش های دیگر برنامه ها را تعیین می کند . در این بخش اعلام می شود که آن مصرف کننده و یا خدمات گیرنده می تواند استفاده جزئی از نرم افزار نماید .

در licence agreement می گویند که از نرم افزار شما آیا می توان استفاده جزئی کرد یا خیر ؟ مثلاً در سامانه بخشی هست به نام API یا استفاده جزئی. مثلاً بانک ملی یک استفاده جزئی به اداره مالیات می دهد که مثلاً فقط می توانی برای اعلام موجودی از آن استفاده کنی .

پاک سازی نرم افزاری از روی رایانه :

هر نرم افزار و سیستمی که نصب می کنیم می توانیم آن را پاک کنیم و یا هیستوری را پاک کنیم. در جواز پیمان شیوه نامه وجود دارد و اگر از شیوه نامه برای پاک سازی استفاده کنیم و اطلاعات از بین برود آن شرکت مسئولیت دارد و اگر از delete استفاده کنی و اطلاعات پاک شود ، دیگر آن شرکت مسئولیتی ندارد.

در پاک سازی جواز پیمان ، طراح ، تولید و توزیع کننده و یا خدمات دهنده روشی را برای پاک سازی برنامه اعلام نموده و در صورتی که فرد طبق روش اعلامی اقدام به پاک سازی نرم افزار و یا قطع استفاده از خدمات نماید و در این راستا خسارتی ایجاد گردد، طرف قرارداد ملزم به جبران خسارت است. لکن در صورتی که از روش های معمول و پیش بینی شده در سیستم های عامل جهت پاک سازی

برنامه استفاده و این امر منجر به ایجاد خسارت به فرد گردد، طرف قرارداد ضمانتی در این خصوص ندارد.

۱۲- انحصار برای مصرف کننده : یعنی چه اشخاصی اهلیت استفاده از سیستم را دارند و اگر کسی اهلیت نداشته باشد واز آن استفاده کند و خراب شود دیگر آن شرکت پشتیبان، خسارت نمی دهد. پس برخی از تولیدات نرم افزاری یا سامانه های ارائه شده برای قشر خاصی مانند برنامه های کاملاً تخصصی و یا بازی های رایانه ای این گونه اند. در این صورت جواز پیمان از کاربر می خواهد که وی تائید نماید آیا مخاطب درست برنامه تولیدی هست یا خیر. لذا در صوتی که که بعداً معلوم شود مخاطب دارای صلاحیت های مورد نظر نبوده ، هیچ مسئولیتی با تولید و توزیع کننده و یا ارایه کننده خدمات نخواهد بود . نقض این بند به نشانه نقض عمده این قرارداد است .

جلسه پنجم :

۱۳- تعهدات شما :

در این بخش کاربر به تائید می نماید که تمامی اطلاعات ، قوانین و مقررات و شیوه نامه های مندرج در جواز پیمان را به دقت خوانده و به تعهدات خویش آگاه است . لذا با تائید یا قبول جواز پیمان آزادی های خود را محدود و تعهدات و تکالیفی را به عهده می گیرد.

۱۴- قانون قابل اجرا :

معمولاً در جواز پیمان بخشی قرار داده می شود تا قانون حاکم مشخص گردد. این بدان دلیل است که در حوزه فناوری اطلاعات جا به جایی طرفین بسیار سهل و آسان و از آن بابت که با تغییر اقامتگاه یا تابعیت یکی از طرفین ، امکان تعیین قانون صالح یا چالش و پیچیدگی همراه می شود ، یک قانون محل خاص جهت تعیین و تکلیف اختلافات را مورد توافق قرار می دهند .

تضمین : بخش تضمین بخشی است که در آن تولید کننده، توزیع کننده و یا ارائه کننده خدمات صحت عملکرد سامانه و سیستم را تنظیم می کند و تعهد می کند که در صورت ایجاد آسیب جبران خسارت می کند .

در واقع این ۱۵ بند در جواز پیمان مهترین بندها برای تشکیل یک قرارداد است . معرفی بندهای ۱۵ گانه مانع از آن نخواهد بود که قرار داد به نحو دیگری منعقد گردد. همان گونه که همه ی انسان ها شبیه هم هستند ولی شبیه هم نیستند ، قرارداد ها نیز همه شبیه هم اند ولی شبیه هم نیستند . بدین معنی که با توجه به نوع خدمات ابزارهای بکار گرفته شده، اشخاص تولید کننده ، توزیع کننده و مانند آن موجب ایجاد تدوین قراردادهای مختلفی خواهند شد .

بودن یا نبودن (قبول یا عدم قبول) : آیا قبول کنیم یا خیر و در هر دو صورت چه اتفاقی می افتد؟

هنگامی که به جواز پیمان می رسیم (موقع نصب یک سامانه) ۲ راه برای ما باقی می ماند: نخست آن که قرارداد را بپذیریم و نصب برنامه جادوگر(wizard) را ادامه دهیم ، دوم آنکه آن را قبول نکنم و توسط جادوگر نصب (wizard) از برنامه خارج شویم . قراردادهای جواز پیمان ، قراردادهای لازم الاجرائی هستند که عموماً قابل تغییر نیستند مثل قراردادهای بیمه . اما فرقی که این قراردادها دارند در این است که در قراردادهای نرم افزاری کسی ناظر بر عملکرد شما نیست و شما خود

ضامن و شاهد برای امضا و اجرایی شدن آن هستید لذا با قبول جواز پیمان فرض قانونگذار بر این است که شما تمامی تعهدات را پذیرفته اید.

در صورتی که کاربر قرارداد را بدون مطالعه بپذیرد و بعداً از این بابت ضرری حاصل شود طرف قرارداد ملزم به جبران خسارت نیست . اما اگر کاربر بدون حسن نیت قرارداد را قبول کند (یعنی نصب می کند که قفل آن را بشکاند) و از این بابت مشکلی رخ دهد و حقوق تولید کننده نقض شود ، مصرف کننده و مشتری ، دو جرم مرتکب شده اند ، نخست آنکه قرارداد را با حسن نیت امضاء نکرده و سوء نیت داشته و تقلب کرده .

۲- تعهدات اش را نقض کرده در حالی که اگر قرارداد با حسن نیت امضاء شود و احیاناً در جریان امر اتفاقی رخ دهد ، حداقل جرم عدم پایبندی به تعهدات رخ داده نه سوءنیت در اجرای آن عمل مخصوص . این در حالی است که در ایران علاوه برآنکه اصولاً این گونه جواز پیمان ها برای سیستم ها و سامانه ها و نرم افزارها تدوین نمی گردد ، اگر هم تهیه شده مورد عنایت مصرف کننده قرار نمی گیرد . و این امر نیاز به توضیح و فرهنگ سازی دارد .

جلسه ششم :

مرجع رسیدگی :

بی تردید یکی از اصول پذیرفته شده در تمامی سیستم های حقوقی انتخاب داور و یا رجوع به مرجع تظلم خواهی است . مرجع تظلم خواهی به صورت قهری دادگاه است . آیا اگر مرجع تظلم خواهی دادگاه است ، افراد می توانند برای خود داور تعیین کنند یا خیر ؟ بله ، وجود مرجع تظلم خواهی مانع آن نظر نخواهد شد که طرفین برای ایجاد صلح و سازش یک یا چند داور را جهت رسیدگی به امر مشخص نمایند . (پس در مسایل کیفری نمی شود) . پس داوران می توانند اشخاص حقیقی یا حقوقی باشند .

رای داوران قطعی و لازم الاجرا است . در ایران شعبه مخصوصی از دادگاه در خصوص رسیدگی به قراردادهای جواز پیمان اختصاص یافته است . (دادگاه قدوسی) همچنین در جواز پیمان طرفین می توانند یک بنگاه ، مغازه ، موسسه و یا شخص حقیقی را به عنوان داور مشخص نمایند .

ما در فضای مجازی ۲ نوع فضا داریم :

۱- content محور (محتوی محور) : مثل خبرگزاری فارس ، BBC

۲- User محور (کاربر محور) : مثل شبکه های اجتماعی ، فیسک بوک.

مراجع حل اختلاف در ایران ، معمولاً این ۴ مورد انتخاب می گردند :

۱- شورای عالی انفورماتیک

۲- بنیاد ملی بازی های رایانه ای

۳- نظتم صنفی رایانه ای کشور

۴- شورای عالی فضای مجازی .

(مثلاً اگر ۱۰۰ نفر گزارش کرد آن سایت فیلتر شود و برای تسریع در کار که

بررسی کنند که آیا خلافی بوده یا خیر ، به داوری ارجاع می دهند .)

در ایران معمولاً امر داوری در حوزه تجارت الکترونیک به مهندسين ارجاع می

گردد .

نتیجه گیری : با عنایت به موارد مطرح شده در خصوص جواز پیمان و توجه و

اهمیت قراردادهای نرم افزاری ، آن هم به صورت مجازی که به آن جواز پیمان

می گویند ، به نظر می بایست تمامی تولید کنندگان ، توزیع کنندگان و کاربران نرم

افزارهای رایانه ای از حقوق خود مطلع و برای بهبود وضعیت همت نمایند . این وظیفه خطیر بر عهده حقوق دانان و صاحبان اندیشه است تا قوانین مرتبط با حوزه تجارت الکترونیکی را بیش از پیش مطالعه و مورد ملاحظه قرار دهند .

اسناد تجاری الکترونیکی :

(طبق قانون تجارت برای اسناد تجاری مثل چک وبرات و سفته تعریف خاصی
ارایه شده است .)

چک:

تعهد مالی که یک شخص به شخص دیگری می دهد تا به بانک محال علیه مراجعه کند و آن را اجرا نماید .

حال آیا امکان الکترونیکی کردن چک وجود دارد یا خیر و در صورت امکان به چه صورت امکان پذیر است ؟ بله

و یا وجود تعهد الکترونیکی ، چک محسوب می شود و امکان پذیر است یا خیر؟

در اینجا لازم است که تعریفی از کلمه رادیو ارایه دهیم . رادیو آن چیزی است که صدا به صورت زنده و یا غیر زنده توسط امواج رادیویی ارسال و توسط رادیو ارسال شود .

پس چک امکان الکترونیکی شدن دارد و گفته، نوشته ای و هر نوشته ای را که روی هر چیزی بنویسی را باید بپذیری به عنوان چک .

پس چک الکترونیکی قابلیت ایجاد به این صورت را دارد .

از آنجا که با تامل در تعریف چک به کلمات کلیدی چون نوشته ، تعهد ، انتقال تعهد و مانند آن بر می خوریم ،لذا در وحله اول می بایست بررسی شود که آیا در فضای الکترونیکی نیز عناصر تشکیل دهنده چک توان ایجاد دارد یا خیر ؟

با کمی تامل می توان دریافت نه تنها چک الکترونیکی قابلیت ایجاد دارد بلکه از منظرهای مختلف نیز نسبت به چک سنتی دارای امنیت بیشتری است به طور مثال امکان دارد یک چک به دلیل عدم موجودی یا عدم تطابق امضاء برگشت بخورد . ولی در چک الکترونیکی چون دارای E.C(electronic sign) است لذا امکان ندارد

امضای آن مخدوش و یا این امکان عدم وجود موجودی هم امکان ندارد . چون در حوزه اینترنتی تا زمانی که پول در حساب نباشد اصلاً امکان ثبت وجود ندارد.

در خصوص امضای الکترونیکی: برای تشکیل آن و اینکه دلیلی که آن امضاء مطمئن است، این است که چون یک کلید عمومی وجود دارد که یک رشته کد تولید می کند به نام من و یک کلید نشان می دهد و این موضوع قابل شناسایی در بخش مرکز ریشه است که ثبت احوال و قوه قضائیه و بانک مرکزی جزء این مراکز ریشه هستند و آن کلید عمومی اطلاعات را ، به مثلاً یک رشته (قوه قضائیه) ارسال می کند و یک کلید خصوصی تشکیل می شود، که اگر ما یک امضاء الکترونیکی را بخواهیم بدانیم صحیح انجام شده یا خیر ، چون قوه قضائیه در حوزه ریشه، آن را ثبت کرده و تأیید کرده در این صورت می فهمی که آن امضا صحیح است .

برات و سفته در قانون : یک ورقه است ، حالا آیا امکان صدور الکترونیکی آن وجود دارد یا خیر؟

در اینجا چون حامل آن را که (کاغذ) مشخص کرده و گفته که باید کاغذ باشد و یک سخت افزاری مورد نیاز است ، لذا بحث در این خصوص نسبت به چک ، با چالش بیشتری مواجه گردید.

اندیشمندان جستجو کردند و یک راه حل در این خصوص پیدا کردند و گفتند یک کارت صادر می شود از بانک مثل دبیت کارت ، که همان کارت های معمولی است که در آن ضامن ، بانک است .

دبیت کارت debit cart : همان کارت هایی که از آن پول بر می داریم.

کردیت کارت credit cart : مثل کارت غذا و غیره که دانشگاه ها می دهند.
برات کارت : همچنین یک کارت دیگر به نام برات کارت که همان برات الکترونیکی است و بانک، ضامن آن است و ظرف مهلت مقرر می روی بانک و با آن کارت پول را از آن بانک برمی داری و قبل از آن تاریخ که در برات مقرر شده نمی توانی پول را برداری .

و سفته هم در حوزه اسناد تجاری الکترونیکی شامل بستری است که تا یک حدی و مبلغی دارای اعتبار است .

پس به صورت کلی ، در حوزه اسناد تجاری الکترونیکی این امر حائز اهمیت است که چگونه و با چه روشی می توان تعاریف سنتی از اسناد تجاری را به بازتعریفی نوین در خصوص اسناد تجاری الکترونیکی مبدل کرد. در جهان امروزه در جهت

تسریع در تجارت، تمامی اسناد تجاری، الکترونیکی صادر و مورد استفاده قرار می گیرند .

چک ، سفته ، برات حواله جات، سهام شرکت ها ، اوراق بهادار و حتی قیمت نفت و طلا نیز در حامل های اسناد تجاری قابلیت نقل و انتقال دارند . (مثلاً گاهی می روی و طلا و یا نفت می خری و لازم نیست که آن را نگهداری کنی و به صورت اعتباری در کارت تو می ماند و هر وقت بخواهی می روی و بانک درخواست می کنی، که یا طلا را به تو می دهند و یا معادل ریالی آن را به تو می دهند .)

جلسه هفتم:

مالکیت داده در بانک های اطلاعاتی :

در حوزه های نوین، اطلاعاتی که منجر به شکل گیری اقتصاد مبتنی بر فضای سایبر می گردد و این امر باعث توسعه اقتصاد جهانی و پیشرفت علوم و فنون می شود ، بحث داده، از اهمیت خاصی برخوردار است .

داده ها اطلاعات خامی هستند که به تنهایی قابل استفاده نمی باشند . داده ها در اتصال به یکدیگر تشکیل اطلاعات قابل فهم را می دهند . داده خود می تواند در مالکیت خاص شخص بوده و یا جنبه عمومی یا حاکمیتی داشته باشد .

به طور مثال مرد یا زن بودن هر شخص در اتصال به نام، یک داده خصوصی است در حالی که اختصاص کد ملی و یا کد پستی داده ای عمومی و در مالکیت حاکمیت می باشد . همان گونه که از تجمیع داده ها اطلاعات به دست می آید از تجمیع اطلاعات نیز ممکن است داده های جدید متولد شود . محل ذخیره سازی اطلاعات بانک های داده بوده و بانک های داده به عنوان داده می توانند Data یا اطلاعات بزرگ big data را ایجاد نمایند. از تجمیع و متصل نمودن داده های بزرگ فضایی ایجاد می گردد که در مالکیت مطلق هیچ کس نیست که به آن ابر داده cloud می گویند .

مالکیت اشخاص در کوچکترین واحد این چرخه که Data است تا بزرگترین واحد داده که cloud است. در ممیزی یک اصل حقوقی است و آن اصل این است که مادامی که داده از اطلاعات مالکانه اشخاص تشکیل یافته باشد آن فرد به نسبت اهمیت آن فیلد field (داده خام) مالک اطلاعات جدیدی است که از آن حاصل می

گردد . حال این مالکیت چه در بخش اطلاعات باشد چه در بخش ابر داده cloud)

بدو ایجاد اولین محتوا field است، مثل اتم)

(پنجره واحد اطلاعاتی single window فن آوری جدیدی است که بر اساس

سیستم EDI (electronic document information) و با قالب XML کار می

کند و تنها بخشی از بلاک داده ها را که مورد استفاده ذاتی بخش مصرف کننده

هست را به نمایش می گذارد.)